ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ ба таҳқиқи диссертатсионии Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон дар мавзуи «Таҳқиқоти криминалистии усули тафтиши ҷиноятҳои марбут ба вайрон кардани қоидаҳои ҳаракати роҳ ва истифодаи воситаҳои нақлиёт», барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ пешниҳод шудааст.

Мубрамии мавзуи таҳқиқоти диссертатсионӣ. Мубрамияти мавзуи таҳқиқоти диссертатсионии Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон дар мавзуи «Таҳқиқоти криминалистии усули тафтиши ҷиноятҳои марбут ба вайрон кардани қоидаҳои ҳаракати роҳ ва истифодаи воситаҳои нақлиёт», пеш аз ҳама аз вазъи муосири рушди ҷомеа, афзоиши шумораи воситаҳои нақлиёт, шиддат гирифтани ҳаракати роҳ ва мураккаб гардидани муносибатҳои ҷамъиятӣ дар соҳаи бехатарии ҳаракати роҳ бармеояд.

Дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рушди босуръати инфрасохтори нақлиётӣ, масъалаи таъмини бехатарии ҳаракат дар роҳ ба яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати ҳуқуқии давлат табдил ёфтааст. Сол то сол зиёд гардидани шумораи воситаҳои нақлиёт, баланд шудани зичии ҳаракат, инчунин сатҳи нокифояи фарҳанги ҳуқуқии баъзе иштирокчиёни ҳаракат боиси афзоиши ҳуқуқвайронкуниҳо ва ҷиноятҳои вобаста ба вайрон намудани қоидаҳои ҳаракати роҳ мегардад. Ин ҳолат на танҳо ба расонидани зарари молу мулкӣ, балки ба осеб дидани саломатӣ ва ҳалокати одамон оварда мерасонад, ки он паёмадҳои ҷиддии иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва демографӣ дорад.

Таҳлили амалияи тафтишотӣ нишон медиҳад, ки тафтиши чунин навъи ҷиноятҳо дорои хусусиятҳои махсуси криминалистӣ мебошад. Онҳо одатан дар шароити динамикӣ, дар муҳити кушод ва бо иштироки якчанд субъектҳо содир мегарданд. Осор ва далелҳои ҷиноят аксаран хусусияти зудтағйирёбанда доранд (масалан, изи тормоз, ҳолати нақлиёт, мавқеи

ҷабрдидагон), ки сари вақт ва бо усулҳои илмӣ сабт ва таҳқиқ намудани онҳоро тақозо менамояд. Бо вуҷуди ин, дар амалия ҳолатҳои аз даст рафтани далелҳо, нодуруст сабт гардидани ҳолати ҷойи ҳодиса ва нокифоя истифода бурдани имкониятҳои экспертизаҳои судӣ-автотехникӣ ба мушоҳида мерасад.

Илова бар ин, пешрафти технологияҳои муосир (видеоназорат, сабткунандагони рақамӣ, системаҳои GPS, “ақлӣ” гардидани воситаҳои нақлиёт) зарурати такмили усулҳои криминалистии ҷамъоварӣ, таҳлил ва арзёбии маълумоти рақамиро ба миён меорад. Қонунгузорӣ ва амалияи ҳуқуқтатбиққунӣ бояд ба ин тағйирот мутобиқ гарданд, то ки самаранокии ошкор ва тафтиши ҷиноятҳои вобаста ба ҳаракати роҳ таъмин карда шавад.

Мубрамияти мавзуъ ҳамчунин дар он зоҳир мегардад, ки то имрӯз масъалаҳои ташаккули тавсифи криминалистии ҷиноятҳои мазкур, муайян намудани ҳолатҳои ба исбот расонидашаванда, тартиби банақшагирии тафтиш, ҳамкории муфаттиш бо воҳидҳои оперативӣ ва муассисаҳои судӣ-экспертӣ ба таври мукаммал ва низомнок таҳқиқ нагардидаанд. Дар баробари ин, таҷрибаи байналмилалӣ нишон медиҳад, ки истифодаи моделҳои илмӣ-асосноки тафтиш, алгоритмҳои стандартии амалҳои тафтишотӣ ва технологияҳои инноватсионӣ ба коҳиш додани хатогиҳои мурофиавӣ ва баланд бардоштани сифати исбот мусоидат менамояд.

Ҳамин тариқ, зарурати таҳқиқоти комплексии криминалистии усулҳои тафтиши ҷиноятҳое, ки бо вайрон намудани қоидаҳои ҳаракати роҳ ва истифодаи воситаҳои нақлиёт вобастаанд, аз эҳтиёҷоти амалияи тафтишотӣ, такмили қонунгузории мурофиавӣ, баланд бардоштани самаранокии фаъолияти судӣ-экспертӣ ва оперативӣ-ҷустуҷӯӣ бармеояд. Коркарди тавсияҳои илмӣ-амалӣ дар ин самт метавонад ба такмили методикаи тафтиш, таҳкими кафолатҳои ҳифзи ҳуқуқу озодиҳои инсон ва шаҳрванд, инчунин ба паст намудани сатҳи садамаҳои роҳу нақлиёт ва паёмадҳои вазнини онҳо мусоидат намояд.

Бо назардошти гуфтаҳои боло, мавзуи интихобнамудаи Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон дорои аҳамияти муҳими назариявӣ ва амалӣ буда, ҷавобгӯи талаботи муосири илми криминалистика ва ниёзҳои амалияи ҳуқуқтатбиққунӣ мебошад.

Дар ҷараёни омода намудани диссертатсия Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон унвонҷӯи кафедраи криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба шумор мерафт.

Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон соли 2013 ба факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ихтисоси – "Ҳуқуқшинос" дохил шуда, онро соли 2018 хатм намудааст.

Аз соли 2018 то имрӯз дар вазифаҳои гуногун дар Донишгоҳи давлатии Данғара адои вазифа намудааст. Аз 14 октябри соли 2020 то имрӯз унвонҷӯи кафедраи криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ ба ҳисоб меравад.

Мавзуи диссертатсия дар ҷаласаи Шурои олимони факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон аз 14 октябри соли 2020 №2 тасдиқ шудааст.

Шаҳодатнома дар бораи супоридани имтиҳонҳои номзадӣ соли 2019, №452 аз ҷониби Донишгоҳи миллии Тоҷикистон дода шудааст.

Диссертатсия аз муқаддима, се боб, ҳафт зербоб, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқот, рӯйхати адабиёт (маъхазҳо) ва феҳристи интишороти илмии довталаби дараҷаи илм иборат мебошад.

Кори илмии пешниҳодгардида ба яке аз масъалаҳои муҳими амалияи ҳуқуқтатбиққунӣ – тафтиши ҷиноятҳои вобаста ба вайрон кардани қоидаҳои ҳаракати роҳ ва истифодаи воситаҳои нақлиёт бахшида шудааст. Мавзӯи интихобшуда мубрам ва саривақтӣ буда, бо дарназардошти афзоиши шумораи воситаҳои нақлиёт ва ҳодисаҳои садамаҳои роҳу нақлиётӣ аҳамияти махсуси назариявӣ ва амалӣ дорад.

Дар муқаддимаи кор муаллиф мубрамияти мавзӯъро асоснок намуда, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқотро мушаххас муайян кардааст. Объект ва предмети таҳқиқот дуруст муайян гардида, заминаи методологӣ ва аҳамияти амалии кор нишон дода шудааст.

Боби якум ба тавсифи криминалистии ҷинояти мазкур бахшида шуда, дар он асосҳои умуминазариявӣ-криминалистӣ таҳлил гардидаанд. Муаллиф мафҳум, таркиб ва хусусиятҳои ин намуди ҷиноятро бо такя ба қонунгузории амалкунанда ва адабиёти илмӣ баррасӣ намудааст. Тавсифи криминалистӣ, аз ҷумла усули содиршавӣ, изҳо, шахсияти гунаҳкор ва ҷабрдида, инчунин ҳолатҳои барои исбот зарурӣ, пайдарпай ва асоснок шарҳ дода шудаанд.

Дар боби дуюм масъалаҳои ташкилию банақшагирии тафтиш мавриди таҳлил қарор гирифтаанд. Хусусиятҳои оғоз намудани парвандаи ҷиноятӣ, амалҳои аввалияи тафтишӣ ва ҳамкории мақомоти дахлдор ба таври муфассал баррасӣ гардидаанд. Муаллиф вазъиятҳои намунавии тафтишӣ ва роҳҳои банақшагирии дурусти тафтишро пешниҳод намуда, аҳамияти тактикаи дурустро таъкид мекунад.

Боби сеюм ба масъалаҳои амалии тафтиш бахшида шуда, хусусиятҳои тактикии амалҳои алоҳидаи тафтишӣ ва тартиби таъйин намудани экспертизаҳои судӣ таҳлил шудаанд. Махсусан, аҳамияти экспертизаи автотехникӣ, судӣ-тиббӣ ва дигар намудҳои коршиносӣ дар муайян намудани механизми ҳодиса ва алоқаи сабабӣ асоснок карда шудааст.

Дар маҷмӯъ, кори илмӣ бо риояи талаботи корҳои таҳқиқотӣ таҳия гардида, пайдарпайӣ ва мантиқияти баён нигоҳ дошта шудааст. Муаллиф тавонистааст масъалаҳои назариявӣ ва амалиро ба ҳам пайваста, хулоса ва пешниҳодҳои судманд манзур намояд. Нуктаҳои илмӣ ва натиҷаҳои диссертатсия илман асоснок буда, бо далелҳои муътамади назариявӣ-методӣ ва таҳлилӣ мустаҳкам карда шудаанд. Муҳтавои асосии диссертатсия дар мақолаҳои илмии нашргардида ва баромадҳои муаллиф дар конференсияҳои илмии байналмилалӣ ва ҷумҳуриявӣ инъикос ёфтаанд.

Хулоса, диссертатсияи Саидзода Раҷабали Ҳокимҷон дар мавзуи «Таҳқиқоти криминалистии усули тафтиши ҷиноятҳои марбут ба вайрон кардани қоидаҳои ҳаракати роҳ ва истифодаи воситаҳои нақлиёт», ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, №267) ва Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия (қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 марти соли 2021, № 3) ҷавобгӯ буда, ҷиҳати сазовор гардидан ба дараҷаи илмии номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯйи ихтисоси 5.5.12. Криминалистика; фаъолияти судӣ-экспертӣ; фаъолияти оперативӣ-ҷустуҷӯӣ барои ҳимоя пешниҳод карда мешавад.

Роҳбари илмӣ: номзади илмҳои
ҳуқуқшиносӣ, дотсенти кафедраи
криминалистика ва фаъолияти экспертизаи судии
факултети ҳуқуқшиносии
Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Қодирзода Д.С.

Суроға: 734023, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, м. Буни Ҳисорак
Тел.: (+992) 905886363

Имзои Қодирзода Д.С.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори РК ва КМ ДМТ Шодихонзода Э.Ш.
«29» 12 2025 с.

Суроға: Хиёбони Рудакӣ, 17, ш. Душанбе, 734025,
Ҷумҳурии Тоҷикистон,
Телефон: (+992 -37) 221-62-25; (+992 -37) 227 -15-10
Факс: (+992-37) 227-15-10
Email: info@tnu.tj